

FENOMENUL ABANDONULUI COPILULUI DE VÂRSTA 0–7 ANI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Irina Malanciuc, dr. șt. med.

Victoria Voloceai, dr. șt. med., asist. univ.

Tatiana Novac, dr. șt. juridice., conf. univ.

Nina Globa, asist. univ.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,
Chișinău, R. Moldova

THE ABANDONED PHENOMENA OF A CHILD BETWEEN 0-7 YEARS IN REPUBLIC OF MOLDOVA

In this state are described the particularities of the abandoned phenomena of a child between 0-7 years in Republic of Moldova, in which the author presents the situation establishes the aim and the objectives, underlines the causes and concludes the strategies of protection and prevention of the biological and social abandoned child.

Introducere. Evidențierea, analiza și structurarea problemei abandonului copilului în țara noastră vine ca o componenta de bază în elaborarea măsurilor de protecție a copilului abandonat, de la cele mai timpurii vârste, când este cel mai frecvent identificat abandonul acestuia [1].

Studiul cercetează fenomenul abandonului copilului de vârstă 0-7 ani în Republica Moldova în contextul social, economic și cultural prezent, având ca centru de greutate: copilul și familia acestuia, procesele ce-l însoțesc pe traseul evoluției sale în această ipostază foarte complexă și dificilă de soluționat – copil abandonat [2]. Statul dorește să ofere această protecție, dar nu are la dispoziție decât moștenirea instituțională a trecutului sau, lipsindu-i timpul de a-și dezvolta o nouă structură instituțională. Și atunci, familia în criză, din proprie inițiativă sau prin intermediul unor diverși actori de care ne vom ocupa în studiul prezent delegă sarcina îngrijirii copilului către stat, care nu poate interveni decât prin structura instituțională ce o are la dispoziție [3].

Metodologia studiului. Studiul a vizat toate instituțiile unde, de regula, sunt abandonați copiii cu vârste cuprinse între 0-7 ani, care se află în subordine a două ministere (educației, sănătății, muncii și protecției sociale) și o instituție creată de o organizație neguvernamentală (ONG). Aceste instituții sunt reprezentate prin maternități și secții de maternități, spitale și secții pediatrice, centre de plasament, școli internat și case de copii.

Scopul și obiectivele studiului. Scopul acestui studiu este de a evalua fenomenul abandonului copiilor cu vârste cuprinse între 0-7 ani în instituțiile din Republica Moldova.

Obiectivele studiului:

- Identificarea cauzelor care pot determina familiile să-și abandoneze copiii;
- Identificarea tipurilor de servicii oferite copiilor în instituții, precum și evaluarea calității acestora;
- Determinarea rolului instituțiilor în prevenirea abandonului copiilor.

Ca și metode pentru colectarea datelor, s-a utilizat interviul, analiza documentelor și observația. Interviuurile au fost susținute cu managerii instituțiilor și inspectorii pentru protecția drepturilor copiilor în baza unor chestionare elaborate anterior [4]. S-au utilizat două tipuri de chestionare, unul adresat *instituției* (chestionarul instituției) și altul *copilului* (chestionarul copilului).

Chestionarul instituției prevede colectarea datelor despre:

- Asigurarea instituțiilor cu apă rece și caldă, căldura adecvată în perioada rece;
- Asigurarea cu alimente, medicamente și echipament de îngrijire;
- Tipul de finanțare și existența altor surse extrabugetare;
- Existența specialiștilor, care să răspundă nevoilor de îngrijire, dezvoltare și protecție ale copilului;
- Tipurile și calitatea serviciilor oferite copiilor abandonați în instituții și familiilor acestora;
- Măsurile întreprinse de instituții în scopul prevenirii abandonului copiilor.

Chestionarul destinat colectării datelor despre copil prevede relevarea următoarelor date:

- Numărul copiilor abandonați, situația juridică a acestora, durata șederii în instituție;
- Cauzele internării / plasării copiilor în instituții;
- Starea sănătății și dezvoltarea copiilor;

Informații cu privire la familia biologică a copiilor:

- Serviciile oferite copiilor din instituții.

Informațiile din studiu sunt prezentate cu o serie de grafice, indicatori, tabele, astfel încât subiecte distincte pot fi prezentate separat, pentru a facilita discuții mai profunde. Este de așteptat ca aceste informații să întărească și/sau completeze cunoștințele, pe care autoritățile din domeniul protecției drepturilor copilului le-au acumulat deja.

Rezultate și discuții:

Fenomenul abandonului copilului în instituții. În cadrul acestui compartiment vor fi prezentate informații cu privire la numărul, vârsta și statutul copiilor plasați în instituții, cauzele plasării, precum și traseul urmat de copii după părăsirea instituțiilor.

1. Numărul copiilor abandonați și locul abandonului

Datele colectate ne indică un *număr total de 650 de copii abandonați pentru prima dată în instituții*. Dintre aceștia, un număr de 443 de copii au părăsit instituția, traseul urmat fiind diferit, de la reintegrarea în mediul familial la (re)întoarcerea în mediul de ocrotire de tip rezidențial. Rezultă astfel că, un număr de 207 copii au rămas în continuare în instituția în care au fost abandonați. În ceea ce privește locul abandonului, acesta îmbracă diferite forme, de la abandonul în maternități, imediat după naștere, la abandonul în secțiile de spital și până la abandonul în instituțiile rezidențiale, majoritatea cazurilor de abandon – 62,6%, fiind înregistrate în instituțiile medicale.

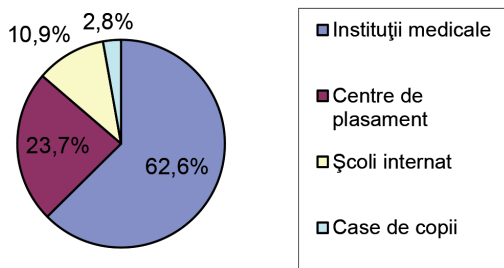

Fig. 1 Locul abandonului copiilor

Analiza numărului de copii abandonați la momentul studiului a fost îngreunată de faptul că la nivel central nu există un sistem unic de monitorizare, evaluare și urmărire a situației și a numărului de copii ce se afla la un moment dat în sistemul de protecție. În mod evident, numărul copiilor rezidenți în instituții este rezultatul interacțiunii a doi factori: a) numărul copiilor intrați în instituție și, b) numărul copiilor ieșiți din instituție. Interpretarea numărului copiilor rezidenți la un anumit moment în instituție, depinde de tipul instituției. De exemplu, maternitatea nu este o instituție de plasament ori de tip rezidențial pentru copii. Maternitatea este însă, *prima posibilitate de abandon* a nou-născutului [5]. *Situația ideală* ar fi, ca toți nou-născuții să fie externați în familia naturală. *Situația reală* ne arată, că un anumit număr de nou-născuți sunt abandonați în maternități.

2. Vârsta copiilor la momentul abandonului

Analiza datelor prin prisma indicatorului 'vârsta copilului', se referă la numărul total de 650 de copii. Numărul copiilor abandonați este mai mare la categoria de vârstă foarte mică – 0-1 lună, respectiv 43,2% și la

categoria cu vârste de peste 3 ani – 24,8%. Astfel, 91,5% dintre copiii cu vârste de peste 3 ani sunt abandonați în școlile internat, în vreme ce 1% dintre copiii 0-1 lună sunt abandonați în maternități.

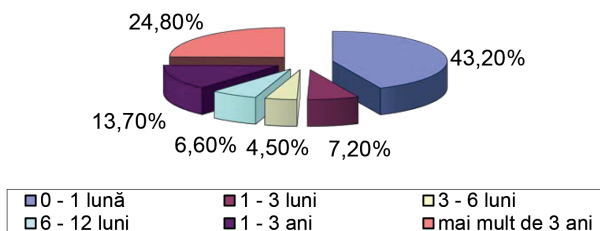

Fig. 2 Vârsta copiilor la momentul abandonului

Reiese, că pericolul cel mai mare există imediat după naștere, când mamele, de cele mai multe ori confuze, își abandonează copilul, tocmai când acesta ar avea cea mai mare nevoie de îngrijire și dragoste maternă. Maternitatea este locul, unde ar trebui dezvoltate servicii specializate de consiliere, sprijin adresat femeilor însărcinate și mamelor în vederea prevenirii acțiunilor de abandon.

Plasamentul copiilor în instituții. Acest subcapitol conține informații cu privire la situația celor 207 copii abandonați, care la momentul studiului se aflau în continuare în instituția în care au fost abandonați. Informațiile vor fi analizate făcând o diferențiere între inițiatorul și decidentul plasamentului. Datele ne arată, că nu există un sistem unitar cu privire la decizia de plasament a copiilor în instituții, existând foarte mulți actori implicați și eforturi ce necesită o mai bună coordonare. Pentru a putea dezvolta strategii care să împiedice abandonul copiilor, este important să înțelegem cum au ajuns copiii în aceste instituții, cine a fost *inițiatorul* plasamentului, cine a *decis* plasamentul și care au fost cauzele determinante ale acestora. Astfel, autoritatea tutelară raională a fost cea care în 38,2% dintre cazuri a *inițiat plasamentul* copilului, urmată de inițiativa părinților – 27,1% și cea a medicilor de familie / instituțiilor medicale (20,2%).

În cazul copiilor mici, se observă importanța majoră pe care o are medicul de familie în identificarea situațiilor de risc, acesta fiind de fapt principalul actor, care *sesizează și inițiază* plasarea copilului mic în instituțiile medicale – 55,6% și centre de plasament – 28,3%, în vreme ce pentru copiii mai mari din școlile internat, autoritatea tutelară raională este cea care inițiază plasamentul acestora – 58,1%. Părinții sunt cei care inițiază plasamentul copiilor în centrele de plasament în proporție de 30,9%, iar în casele de copii în 100% dintre cazuri, datorită bolii copiilor.

În vreme ce plasamentul copiilor în instituțiile medicale este *decis* în majoritatea cazurilor de către instituția medicală (îndreptarea instituției medicale în 55,6% cazuri și demersul autorității tutelare doar în 27,7% dintre cazuri), decizia plasării copiilor în centrul de plasament este luată preponderent ca urmare a demersului întreprins de către autoritatea tutelară – 67,2%. În ceea ce privește plasamentul copiilor mai mari în școlile internat și casele de copii, decizia este luată de ministerele în subordinea cărora se află cele două tipuri de instituții, respectiv Ministerul Educației (100%) și cel al Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (92,9%).

Concluzii:

1. Evidențierea, analiza și structurarea problemei abandonului copilului în Republica Moldova constituie o componentă de bază în elaborarea măsurilor de protecție a copilului abandonat.

2. Rezultatele obținute relevă faptul, că o parte dintre copiii plasați în instituții se confruntă cu probleme de sănătate fizică și de ordin psihologic, fiind marcați de întârzieri în dezvoltare.

3. Datele indică faptul că, cei mai mulți dintre copii și-au continuat traseul instituțional prin plasarea acestora către alte secții de spital – 29,1%, instituții rezidențiale – 23,3% și doar în 14% dintre cazuri au fost reintegrați în familia naturală.

4. Rezultatele studiului arată că, de cele mai multe ori vârsta biologică a copilului nu corespunde cu dezvoltarea fizică și psihologică a acestuia.

Referințe bibliografice

1. Zamfir C., Zamfir E. Pentru o societate centrată pe copii. București, 1997, p. 125.
2. Iluț P. Sociologia familiei. Cluj-Napoca, 1994, p. 162.
3. Neamțu G. (coord.). Tratat de asistență socială. Iași, 2003, p. 207.
4. Macovei E. Familia și casa de copii. București, 1998, p. 175.
5. Moroșan C. Protecția copilului și practicianul social. Iași, 1998, p. 184.